

אמר מר זוטרא ואיתימא מר עוקבא

בתחלה ניתנה תורה לישראל בכתב עברי ולשון הקודש
חזרה וניתנה להם בימי עזרא בכתב אשורית ולשון ארמי
ביררו להן לישראל כתב אשורית ולשון הקודש והניחו להדיוטות כתב עברית ולשון ארמי
מאן הדיוטות אמר רב חסדא כותאי
מאי כתב עברית אמר רב חסדא כתב ליבונאה

תניא

רבי יוסי אומר

ראוי היה עזרא שתינתן תורה על ידו לישראל אילמלא קדמו משה
במשה הוא אומר ומשה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים בעזרא הוא אומר הוא אומר הוּא עָלָה מִבְּבֶל – מה עלייה האמור כאן
תורה אף עלייה האמור להלן תורה במשה הוא אומר וְאֶתִי צָנָה ה' בָּעֵת הַהוּא לְלַמֵּד אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים
בעזרא הוא אומר כִּי עָזְרָא הֵכִין לְבָבוֹ לְדַרְשׁ אֶת תּוֹרַת ה' וְלַעֲשׂוֹת וּלְלַמֵּד בְּיִשְׂרָאֵל חֻק וּמִשְׁפָּט¹
ואף על פי שלא ניתנה תורה על ידו נשתנה על ידו הכתב
שנאמר וּכְתָב הַנִּשְׁתַּנֵּן כְּתוּב אֲרָמִית וּמְתַרְגֵּם אֲרָמִית וּכְתִיב לֹא כִּהְלִין כְּתָבָא לְמִקְרָא וּפְשָׁרָה לְהוֹדְעָה לְמַלְכָא
וכתיב וְכָתַב לוֹ אֶת מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הַזֹּאת כְּתַב הַרְאוּ² להשתנות
למה נקרא אשורית שעלה עמהם מאשור

(תניא³) רבי אומר

בתחלה בכתב זה ניתנה תורה לישראל
כיון שחטאו נהפך להן לרועץ
כיון שחזרו בהן החזירו להם
שנאמר שׁוּבוּ לְבַצְרוֹן אֲסִירֵי הַתְּקֵנָה גַם-הַיּוֹם מְגִיד מִשְׁנֵה אֲשִׁיב לָךְ
למה נקרא שמה אשורית שמאשרת בכתב

רשב"א אומר משום ר' אליעזר בן פרטא שאמר משום רבי אלעזר המודעי

כתב זה לא נשתנה כל עיקר

שנאמר וְנִי הַעֲמִידִים [מה עמודים לא נשתנו אף וויים לא נשתנו⁴]
ואומר וְאֶל הַיְהוּדִים כְּכַתְּבָם וְכַלְשׁוֹנָם מה לשונם לא נשתנה אף כתבם לא נשתנה⁵
אלא מה אני מקיים אֶת מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הַזֹּאת לשתי תורות אחת שיוצאה ונכנסת עמו ואחת שמונחת לו בבית
גנזיו אותה שיוצאה ונכנסת עמו עושה אותה כמין קמיע ותולה בזרועו שנאמר שְׁוִיֶּיִתִי ה' לְגַגְדֵי תַמִּיד

ואידך⁶ האי שְׁוִיֶּיִתִי מאי דריש ביה

ההוא מיבעי ליה כדרב חנה בר ביזנא דאמר רב חנה בר ביזנא אר"ש חסידא המתפלל צריך שיראה עצמו כאילו
שכינה כנגדו שנאמר שְׁוִיֶּיִתִי ה' לְגַגְדֵי תַמִּיד

לר"ש דאמר כתב זה לא נשתנה מאי לא כִּהְלִין כְּתָבָא לְמִקְרָא

אמר רב בגימטריא איכתיב להון יתת יתת אידך פוגחמט
מאי פריש להו

מְנָא מְנָא תְּקֵל וּפְרָסִין...

מְנָא - מְנָה אֶלְהָא מְלַכּוּתְךָ וְהַשְׁלָמָה

תְּקֵל - תְּקֵלְתָא בְּמֵאזְנֵיָא וְהַשְׁתַּכַּחַת חֲסִיד

פְּרָס - פְּרִיֶּסֶת מְלַכּוּתְךָ וַיְהִיבֵת לְמַדְי וּפְרָס

ושמואל אמר ממתוס ננקפי אאלרן

ור' יוחנן אמר אנם אנם לקת ניסרפו

רב אשי אמר נמא נמא קתל פורסין

1. בתוספתא הגירסה: "...מה עליה האמורה במשה למד תורה לישראל שנאמר ואותי צוה ה' בעת ההיא ללמד אתכם אף העליה האמורה בעזרא לימד תורה לישראל שנאמר כי עזרא הכין לבבו לדרוש את תורת ה' ולעשות וללמד בישראל חוק ומשפט". 2. בר"ח הגירסה: "העתיד" במקום "הראוי" (וכן בתוספתא באופן דומה). 3. בכת"י איננו, ואכן בתוספתא זהו המשך ישיר לקטע הקודם. (ע"פ דק"ס) 4. כל זה נמחק בספרים אחרים (חכמת מנוח). וכך גם בתוספתא. וראה גם ברש"י. 5. בתוספתא כתוב כאן "למה נקרא שמו אשורי ע"ש שהוא מאושר בכתבו" במקום לעיל בסוף דברי רבי, ומ"מ נראה פשוט שזה צריך להיות מוסב על דברי שניהם. 6. ראה בחידושי הר"י בכרך (מודפס אחרי הרש"ש, בעמ' 88 בהוצאת טלמן) כלפי מי הדברים מופנים. 7. לאחר מילים אלו כתוב: "דְּנָה פֶּשֶׁר מְקַתָּא".